

VIII. Évfolyam 1. szám - 2013. március

Kozák Attila

kozaka24@gmail.com

SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYE TŰZVÉDELMI LEFEDETTSÉGE

Absztrakt

Az Országgyűlés 2011. szeptember 19-én elfogadta a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvényt, amely egységes elvek mentén szervezi meg a hivatásos katasztrófavédelmi szervezetrendszer, mint a közbiztonság fenntartásának egyik elemét. A katasztrófavédelem jelenlegi jogszabályi környezetének átfogó módosításával, a minősített időszakok rendszerének megújításával, a bekövetkezett katasztrófa esetén irányadó rendkívüli intézkedések megteremtésével, az állam szerepvállalásának növelésével fokozható a lakosság életének, vagyonának biztonsága, valamint biztosítható az ország működőképességének folyamatos fenntartása.¹

On 19 September 2011 the Parliament adapted Act no. CXXVIII of 2011 on disaster relief and the amendment of certain related acts. This law organises the official disaster protection organisational system based upon standardised principles, which is one of the elements of maintaining public security. The security of the population's life and property can be enhanced and the continuous maintenance of the country's functioning can be provided by the overall modification of the current legislative environment of disaster relief and the reformation of the system of qualified periods, in the case of any disasters taking place, the creation of the normative extraordinary actions and the increasing of state role.¹

Kulcsszavak: *katasztrófavédelem, lefedettség, védekezés, irányítás, törvény, intézkedés ~ disaster relief, coverage, protection, management, act, action*

A SZABÁLYOZÁS FŐBB IRÁNYAI AZ ALÁBBIK SZERINT ÖSSZEGEZHETŐ:

1.A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védelem erősítése (pl. az engedélyezési eljárások kiterjesztése, a veszélyes áruszállítással kapcsolatos hatósági hatáskörök átalakítása).

2.A polgári védelem szerepének erősítése (a polgári védelmi szervezetek alkalmazásának fejlesztése a polgári védelmi hatósági és szakhatósági jogkörök bővítésével)

3.A veszélyhelyzeti szabályozás megújítása, a katasztrófaveszélyre, valamint a veszélyhelyzetre vonatkozó irányítási szabályok lefektetése. Ennek eredményeként javul a védekezés, a kárelhárítás hatékonysága és a veszélyhelyzet kihirdetése elkerülhetővé válhat azzal, hogy a kormány a veszélyhelyzeti szabályozás egyes elemeit indokolt esetben, elsősorban a helyreállítás és az újjáépítés zavartalan lebonyolítása érdekében a katasztrófakárosító hatása által érintett területen bevezetheti.

4.A tűzvédelem egységes irányításának biztosítása (a hivatásos önkormányzati tűzoltóságok állami kézbe vonása, egységes állami tűzoltóság létrehozása). Az önkormányzatok terheinek

csökkentése érdekében a katasztrófavédelmi törvénycsomag a hivatásos tűzoltóságokat ismét állami irányítás alá vonja, ezzel javul hazánk mentő-tűzvédelmi lefedettsége, illetve, hogy a

katasztrófavédelem közelebb kerüljön a lakossághoz, Magyarország lakossága az ország minden pontján azonos védelemben részesüljön.

Dolgozatomban az utóbbiról ejtenék bővebben szót. A tűzvédelem egységes irányításának biztosítása (egységes állami tűzoltóság létrehozása) a tűz elleni védekezés biztosítása – mint a rendvédelmi feladatok része – történetileg az állam által ellátott legelső funkciók egyike. Alapvető fontosságú annak biztosítása, hogy az állam területén élő lakosság valamennyi tagja számára – lakóhelyétől függetlenül – e szolgáltatás magas színvonalon hozzáférhető legyen, ezért a törvény célul tűzi ki a tűzvédelmi szervezetrendszer elaprózódásából adódó területi kiegyensúlyozatlanságok megszüntetését.

Az új törvény alapján a jelenleg az önkormányzatok irányítása alatt álló, helyi érdekektől befolyásolt, és a helyi anyagi lehetőségek függvényében változó hatékonysággal működő hivatásos tűzoltóságok megszűnnek, a feladatellátásért viselt felelősség, és ezzel együtt a feladatellátást szolgáló összes eszköz és szervezet is az államra száll.

A korábbi szervezet helyébe lépő, centralizáltan felépülő állami tűzoltóság működtetése során a központi irányítás létrejötte a tűzoltási és műszaki mentési tevékenységgel összefüggő szakmai követelmények egységes elvek mentén történő érvényesítését és számon kérhetőségét, az erőforrások átlátható módon történő allokációját eredményezi.

A meglévő kapacitások jobb hatásfokú kihasználása, területi elosztásának centrális megszervezése, az erő- és eszközállomány optimális tervezése és mozgatása hatékonyabb, területileg egységes színvonalú tűzvédelmet eredményez, és a források ésszerű felhasználását teszi lehetővé.

1. ORSZÁGOS TŰZVÉDELEM – MŰKÖDÉSI TERÜLETEK, AZ ÚJ EGYSÉG, A KATASZTRÓFAVÉDELMI ÓRS

1.1 Jogszabályi változás – Az új katasztrófavédelmi törvény

A fent ismertetett változtatásokat a katasztrófavédelem rendszerében nemcsak a jogszabályi változások, hanem a tapasztalatok is szükségessé tették. A változásokat az Országos Katasztrófavédelmi Igazgatóság főigazgatója, Bakondi György t. altábornagy egy 2012 januárjában, a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság által szervezett, az önkéntes tűzoltó egyesületek első országos találkozóján tartott beszédében foglalta össze.¹

Bakondi György a megújult katasztrófavédelem rendszerét egy új időszak kezdetének nevezi amely a szándékok szerint perspektívákat vázol fel az önkéntes szervezetek számára. „Ez azért nagyon fontos – szögezi le a főigazgató - mert az önkéntes egyesületek rendkívüli értéket képviselnek a tűzvédelem rendszerében, azok tagjai ugyanis szabadidejükben igyekeznek a bajbajutottak segítségére lenni. A katasztrófavédelem vezetésének eltökélt szándéka, megtalálni annak a módját, hogyan lehet az önkéntes egyesületek súlyát, társadalmi elismertségét növelni, miként lehet a hivatásosokkal való partnerséget erősíteni.”

A tábornok a katasztrófavédelemben 2010 óta zajló változásokat érintve beszélt azokról a jogszabályi változtatásokról, amelyek a megtörtént esetek, így a borsodi árvíz, a vörösiszap-katasztrófa, a West Balkán tragédia tanulságainak felhasználásával történtek meg. A törvények és szabályzók kidolgozásakor a megelőzésre helyezték a hangsúlyt, éppen ezért az önkéntesekkel (az önkéntes tűzoltóságokkal) való együttműködésben is meg kell találni azokat a hatósági feladatokban meglévő kapcsolódási pontokat, amelyekkel ezek a szervezetek is támogathatják a prevenciót.

Számos megyében működik már önkéntes mentőszervezet, amelyek speciális felkészültségükkel és eszközeikkel dolgoznak helyi közösségükért, éppen ezért különösen fontos a velük való szoros együttműködés. Hasonló kapcsolatra törekszik a katasztrófavédelem az önkéntes karitatív szervezetekkel, illetve az önkéntes tartalékos katonai szervezetekkel is.

Bakondi György szerint előző években a közösségi érdekek háttérbe szorultak az egyéni érdekekhez képest, és ezzel egy időben az öngondoskodás is gyengült, mindez a köztisztviselői tűzoltóságoknál is éreztette hatását, lemorzsolódott azok önkéntes háttere. Erőtlené vált a megelőzést szolgáló hatósági fellépés is, jogköröket veszített a katasztrófavédelem, létszámát és pénzügyi lehetőségeit tekintve is meggyengült. Így fordulhatott elő, hogy nem volt rálátása a panelprogramra éppúgy, mint az országon áthaladó veszélyes szállítmányok jó részére sem.

Az elvégzett munkája azt célozta – mondta el a tábornok - hogy sok más mellett új alapokra helyeződjék a vízgazdálkodás, a szórakozóhelyek működtetése, vagy éppen a kritikus infrastruktúrák védelme.

„Meg kellett teremteni a hivatásos szervezet egységes irányítási rendszerét, emellett az eszközellátottságában és felkészültségében is heterogén szervezetet homogénné kell tenni. Változtatni kellett a védelemigazgatás és a polgári védelem rendszerén is” – mondta Bakondi György.

Ennek szellemében készült a január elsejével hatályba lépett katasztrófavédelmi törvény. A közösségért tenni akaró emberek speciális tudásának megszerzését, felkészítését támogatja a szervezet, ezért tavasztól egységes képzési rendszerbe integrálva oktatják őket, és igazolványt is kaphatnak. Az évi 120 millió forintos működési támogatás mellett védőfelszerelésekkel, eszközökkel látják le őket a hivatásos tűzoltóságok segítségével. A cél az, hogy a katasztrófavédelem valamennyi településen jelen legyen.

¹ A katasztrófavédelem számít az önkéntes egyesületekre. In: http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=szervezet_hirek&hirid=906

Hazánk mentő tűzvédelmének biztosítása alapvetően a hivatásos tűzoltóságok feladata, azonban az állam bizonyos katasztrófa-, illetve tűzvédelmi feladatokat civil szervezetek bevonásával kíván ellátni. Ilyenek például a speciális mentőszervezetek és a tűzoltó egyesületek. A hivatásos tűzoltóságok – áprilistól 105 hivatásos tűzoltó-parancsnokság és 65 katasztrófavédelmi kirendeltség működik és mellettük három év alatt 64 katasztrófavédelmi őrs is segíti a tűzvédelmet – működési területükön folyamatosan biztosítják a települések tűzvédelmét, ám helyenként a vonulási idő aránytalanul magas. Ennek csökkentéséhez, a fehér foltok lefedettségének javításához a jelenlegi gazdasági körülmények között elengedhetetlen az önkéntes mozgalom közreműködése.

Az önkéntes tűzoltóknak nincs tűzoltás-, műszaki mentés vezetési jogosultságuk, tehát erőeszközeik a műveletirányító tervben nem tervezhetők, de ha jól működnek, jelentős segítséget jelentenek a lakosság biztonsága érdekében végzett munkában.

2011-ben a tűzoltóságok 69 ezer 830 vonulást hajtottak végre, ebből a regisztrált 298 önkéntes tűzoltó egyesület több mint 2800 esetben avatkozott be. Magyarország katasztrófavédelmi feladatainak ellátásában továbbra is fontos szerepe van az önkéntes szervezeteknek, köztük a tűzoltó egyesületeknek is. A tűzoltási és műszaki mentési tevékenységet alapszabályukban vállaló ÖTE-k a működési terület szerinti hivatásos tűzoltósággal kötnek együttműködési megállapodást, szakmai tevékenységüket a hivatásos tűzoltóságok és a katasztrófavédelmi kirendeltségek ellenőrzik.

1.2. A katasztrófavédelmi őrsök – megoldás a „fehér foltokra”?

Toldi Péter tű. őrnagy a *Katasztrófavédelem* c. folyóirat 2012. májusi számában publikált írásában az új szabályozás egyik eleméről, a katasztrófavédelmi őrsök megalakításáról értekezik. Mint írja, az önkormányzati és a létesítményi tűzoltó-parancsnokságok működési területek meghatározásakor az volt a szempont, hogy az adott települést leghamarabb elérő tűzoltóság erői vonuljanak az adott területre. A hatékony tűz elleni védekezést és a műszaki mentés eredményességét nagyban befolyásolja, hogy a jelzéstől számítva mikor érkeznek és kezdik meg a beavatkozást az eseményhez riasztott erők.

„Ebből kiindulva, az ideális megoldás az lenne, ha minden településen lennének tűzoltói beavatkozásra alkalmas erők és eszközök, vagyis településvédelem lenne. Ez ellen szól azonban, hogy a káresetek gyakorisága az egyes településeken jelentős különbségeket mutat. Ha azonban azt nézzük, hogy vannak olyan települések, amelyeken alacsony a káresetek száma, kérdés: valóban indokolt-e minden egyes településen biztosítani a tűzoltáshoz szükséges technikai eszközöket és a képzett tűzoltói erőt.”² - írja Toldi Péter.

Egyes települések azonban, amelyekre a segítő erők 25 percnél hosszabb idő alatt érkeznek ki, ezek gyakorlatilag „fehér folton” találhatóak. Ezekben az esetekben a beavatkozás hatékonysága jelentősen romolhat.

„A leterheltség csökkentésének és a működési terület hatékonyabb tűzvédelmének biztosítása érdekében a fejlesztés egyik lehetőségét a hivatásos beavatkozó létszám emelésében, új állomások és őrsök létesítésében látom”³ - írta értekezésében Komjáthy László.

A mentő tűzvédelem újraszervezésének egyik alapelve, hogy a településeket 25 percen belül elérjék. A távlati cél ezt az időt a lehető legkisebbre csökkenteni. A katasztrófavédelmi őrs a HTP-k tűzoltási és műszaki mentési feladatainak ellátására létrehozott, a parancsnokság székhelyétől eltérő állomáshelyen működő hivatásos tűzoltó egység, amely a hivatásos tűzoltóság működési területének meghatározott részén 24/48 órás készenléti jellegű szolgálati rendben végzi feladatait.

² Toldi Péter: *Katasztrófavédelmi őrsök helye és szerepe a tűzvédelmi rendszerben*. In: *Katasztrófavédelem*, 2012. május

³ Komjáthy László: *Magyarország tűzvédelmi helyzete az EU tagság függvényében, tekintettel a közigazgatási reform és a tűzvédelmi képzés helyzetére*. Doktori értekezés 44. oldal, 2005.

Toldi Péter szerint az őrprogram keretében tehát nem önálló parancsnokságot telepítenek ki, hanem egy már meglévő részeként, annak székhelyétől távolabb, a működési területen belül, a „fehér foltok” közelébe helyeznek egy gépjárműfecskenőt (néhány különleges szert is) fél, illetve egy rajjal. Ez növeli azon települések számát, ahol a beavatkozásra alkalmas erők jelen vannak, és elérhetővé válik, hogy az első beavatkozás gyorsabban megkezdődjön.

A káresetek felszámolásáról szóló statisztikák azt mutatják, hogy a beavatkozások jelentős része egyes riasztási fokozatban, egy gépjárműfecskenővel történik. Az elmúlt négy év mutatói szerint a káresetek 62-73 százaléka felszámolható volt ilyen erőkkel. Ez azt jelzi, hogy az őrre tervezett erő és eszköz elegendő, jelenlétük nagymértékű javuláshoz vezet. Az őrök telephelyének kiválasztásakor elsődleges szempont, hogy „fehér folton” legyen, legyen a településen megfelelő laktanyaépület, vagy kialakítására lehetőség. 2011-ben a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságok közreműködésével megtörtént a lehetséges helyszínek felmérése.

A rendelkezésre álló állami tulajdonú létesítmények mellett több, az önkormányzatok által felajánlott létesítményt vagy telket szemrevételeztek, ezek közül választották ki az őrök helyszínét. A tervek szerint 2014 végéig 65 katasztrófavédelmi őr alakul meg.

Az őrök működéséhez szükséges gépjárművet és technikai eszközt a hivatásos tűzoltó-parancsnokságok meglévő eszközeinek kihelyezésével, vagy az eddig tartalékban tartottakból biztosítanak.

2012. április elsején 16 katasztrófavédelmi őr kezdte meg működését: az ezek számára rendelkezésre álló épületek megfelelőek voltak, vagy csak kismértékű átalakítást kellett rajtuk végezni ahhoz, hogy a szükséges feltételek biztosíthatóak legyenek. A működéshez szükséges létszám és technikai eszköz is megvolt. Az idei év végéig további három őr kezdheti meg működését, 2013-ban a tervek szerint húsz, 2014-ben pedig 26 katasztrófavédelmi őr indulhat.

„Az őrök kialakításával az ország lefedettsége a mentő tűzvédelem szempontjából az alábbiak szerint módosul: a katasztrófavédelmi rendszer átalakításával, a katasztrófavédelmi őrök beindításával elérjük azt a célt, hogy valamennyi bajbajutott állampolgár megsegítésére 25 percen belül érkezik tűzoltó egység, a lakosság 70 százalékához tíz percen belül. A cél, hogy a kiérkezési idő minél rövidebb legyen, lehetőség szerint hazánk teljes lakossága tíz percen belül kapjon segítséget. Ezt további katasztrófavédelmi őrök felállításával, az önkéntes tűzoltói mozgalom előtérbe helyezésével, a tűzoltói létszám, illetve eszközpark növelésével, fejlesztésével érhetjük el” – fogalmaz Toldi Péter

Kiérkezés-ideje	→	Ellátott-lakosság-%	→	Ellátott-terület-%
25-perc	→	99,49	→	97,90
20-perc	→	97,34	→	92,01
15-perc	→	83,85	→	62,59
10-perc	→	70,27	→	40,50

1. táblázat. Az OKF által 2014-ig tervezett lefedettség
(forrás: Katasztrófavédelem, 2012. május)

2. SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYE TŰZVÉDELME

2.1. A megye – adatok és tények

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye Magyarország legkeletibb megyéje. Északkeletről Ukrajna, dél-keletről Románia délnyugatról Hajdú-Bihar megye, északról Borsod-Abaúj-Zemplén megye és Szlovákia határolja.

A megye az Észak-alföldi régióban fekszik, székhelye Nyíregyháza. Területe 5936,45 km², 560 429 fő (2010. január 1.-án közölt adatok szerint), népsűrűsége 96,1 fő/km². 229 településsel rendelkezik, amelyből egy megyei jogú város, emellett 26 várossal rendelkezik (a legnagyobbak ezek közül Mátészalka, Kisvárda, Nyírbátor, Tiszavasvári, és Újfehértó).

2.2. A megyei katasztrófavédelmi igazgatóság

A katasztrófavédelem kelet-magyarországi rendszerében kiemelt szerepet tölt be a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság. A szervezet országos hatáskörű központi szerve az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, amely a polgári védelem és az állami tűzoltóság országos és területi szerveiből összevont, államigazgatási feladatot is ellátó országos hatáskörű rendvédelmi szerv. A területi szervek a megyei igazgatóságok, amelyek alárendeltségében helyi szervként katasztrófavédelmi kirendeltségek működnek.

Vállalt feladataik szerteágazóak és sokrétűek: a katasztrófák, valamint a veszélyes anyagok által okozott súlyos balesetek elleni megelőzéstől és felkészüléstől, az anyagi javakat fenyegető hatások elleni védekezésen és beavatkozáson át egészen a helyreállítási feladatokban vállalt feladatokig terjednek. A szervezet ellátja a hazai tűzvédelmi rendszer felügyeletét is.

A megyében 4 kirendeltség (Fehérgyarmat, Kisvárda, Mátészalka, Nyíregyháza) és 4 Hivatásos Tűzoltó Parancsnokság (Nyírbátor, Kisvárda, Mátészalka, Nyíregyháza) működik.

Feladatuk a katasztrófák elleni védekezésre történő felkészülés, a lakosság védelme, a veszélyhelyzetek megelőzése és a károk felszámolásában való közreműködés.

Az őrsprogramnak keretében a megyénkben már működő Záhonyi Katasztrófavédelmi Őrs mellett, most két újabb Őrs Fehérgyarmaton és Baktalórántházán kezdte meg működését januártól.

Tekintsük át a két új Őrs történetét!

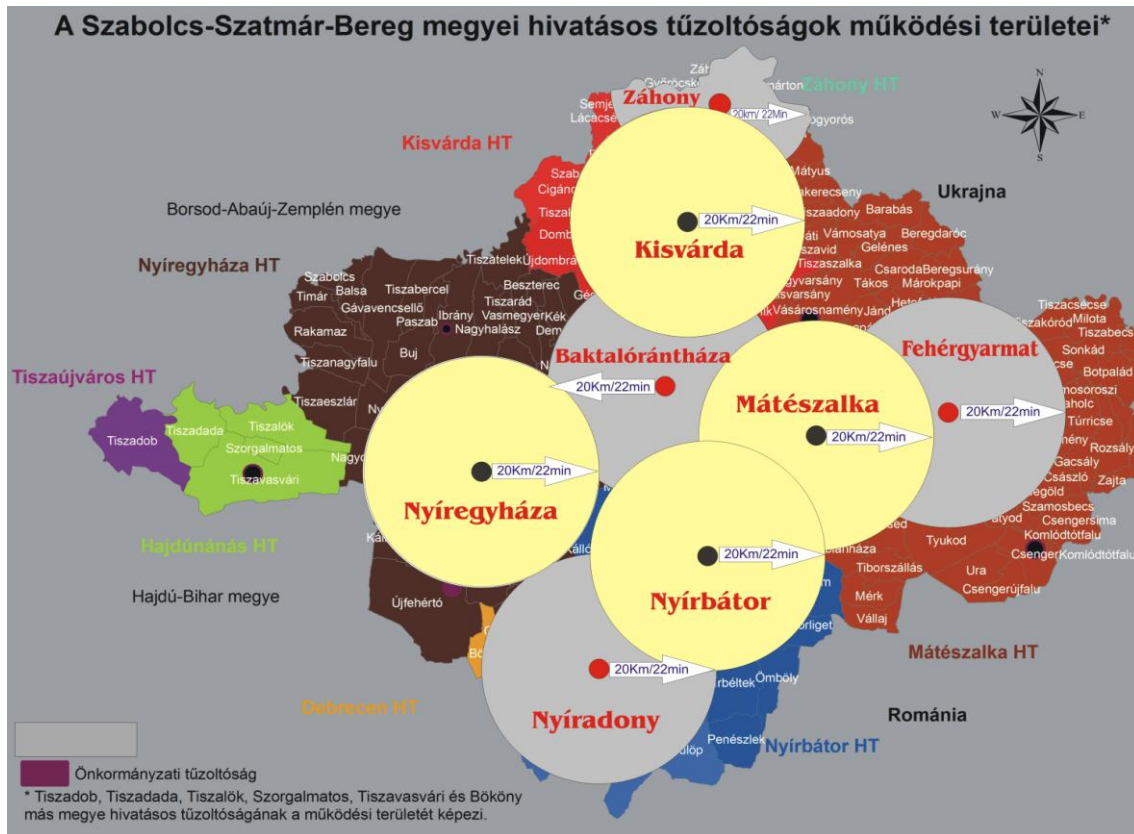
Baktalórántházán a Nyírbaktai Önkéntes Tűzoltó Egyesület 1925-ben hozták létre 12 fővel, a tűzoltók egyenruhával rendelkeztek. Ekkor az egyesület ellátta Nyírkércs és Nyírjákó csatolt községek mentő tűzvédelmét is. Az egyesület a több évtized alatt a Baktalórántházi Köztisztviselői Tűzoltósággá, majd Önkormányzati Tűzoltósággá alakult át. Hosszú előkészítő tevékenységet követően az újonnan létesülő Baktalórántházi Katasztrófavédelmi Őrs 2013-án kezdte meg munkáját. Az Őrs, mint a Nyírbátori Hivatásos Tűzoltó parancsnokság egysége, napi 4 fővel 19 településen (471 km²-en) élő 37245 ember védelmét biztosítja.

A Fehérgyarmati Önkéntes Tűzoltó Egyesület működését 1882. szeptember 28-án hagytak jóvá.

Az idők folyamán a tűzoltó egyesület tűzoltó egyesületté, majd 2005. december 1-jén Fehérgyarmati Önkéntes Tűzoltósággá alakult. 2013. január 1-ével Fehérgyarmat és környékének tűzvédelmének érdekében létrejön a Fehérgyarmati Katasztrófavédelmi Őrs. Az Őrs, mint a Mátészalkai Hivatásos Tűzoltó parancsnokság egysége, napi 4 fővel 67 településen (1062 km²-en) élő 48587 ember védelmét biztosítja.

A megyében ezzel mintegy hetven fővel, 530 főre bővült a hivatásos állomány, a növekmény a polgári védelemi szervezetből átkerült civilek mellett lényegében a két új Őrs létszámát jelenti. A 229 településsel rendelkező Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében Nyíregyházán, Mátészalkán és Kisvárdán alakultak katasztrófavédelmi kirendeltségek.

A fehérgyarmati hivatásos kirendeltség létrehozásával régi probléma és szükség oldódott meg: a szatmári és beregi térségben. A mátészalkai kirendeltség irányítása alatt Mátészalka és Nyírbátori Hivatásos Tűzoltó parancsnokság látja el 89 település mentő-tűzvédelmét. Ezek ugyan jól működnek, de mellettük szükség van egy hivatásos egységre (Fehérgyarmat), mivel a mátészalkai katasztrófavédelmi kirendeltség nem tudja ezt a viszonylag nagy területet egyedül ellátni. A másik, Baktalórántházán létrehozott őrs 19 hivatásos tűzoltóval alakult meg; az eddig a köztisztviselői tűzoltóság által használt laktanyát pedig az önkormányzat térítésmentesen átadta a katasztrófavédelem részére.

1. ábra. A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei hivatásos tűzoltóságok működési területei (forrás: Nyíregyháza Megyei Jogú Város, Geodézia és Térképészeti Zrt)

A cél, hogy a riasztást követően 25 percen belül mindenhová kiérjenek a tűzoltók mentő tűzvédelem érdekében. A térképen jól látható Szabolcs Szatmár Bereg megye 2013. január 1.-től érvényes tűzvédelmi lefedettsége. A körök méretarányosak és jól láthatóak: sárga színnel a Hivatásos Tűzoltó parancsnokságok, szürke színnel pedig a katasztrófavédelmi őrsök működési területét jelöltem. Megyei illetékesség szintjén három őrs működik, de a lefedtség javítása érdekében a határos Hajdú-Bihar megyében szintén január 1.-től működő nyíradonyi katasztrófavédelmi őrs hét település mentő tűzvédelmét biztosítja 20 percen belüli kiérkezési idővel. További kutatásomban táblázat formájában kívánom részletesen bemutatni Szabolcs-Szatmár-Bereg megye tűzvédelmi lefedtségét. Táblázatomban azokat a megyei településeket soroltam fel, melyek még így is 20 percen túl kapnak segítséget. A táblázatból parancsnokságonként látható, hogy hivatásos egységtől 25 percen túl (csillaggal jelölve) is vannak települések. Forrásként a település lélekszámát a népesség nyilvántartásból gyűjtöttem, távolság méréséhez útvonaltervező programot használtam. A vonulási időt az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságra vonatkozó hatályos BM rendelete egy kilométer megtételét egy percen határozza meg. A táblázatnál figyelembe veszem, hogy a riasztási idő 120 másodperc; olyan egyéb objektív tényezőket nem vettem figyelembe, mint

jelzésfelvételi idő, vasúti átjáró, valamint az évszakok közti vonulási időkülönbségeket is befolyásoló tényező lehet.

Nézzük részletesen milyen ma a helyzet ma a megye mentő tűzvédelmi biztonsága területén.

Település	Működési terület	km	idő	Lélekszám
Gégény	Kisvárd	26	28	2018
Gyüre	Kisvárd	21	23	247
Kisvarsány	Kisvárd	25	27	987
Lácacséke	Kisvárd	35	37	360
Nagyvarsány	Kisvárd	22	24	1535
Tiszamogyorós	Kisvárd	22	24	709
Újdombrád	Kisvárd	20	22	700
Zemplénagárd	Kisvárd	25	27	842

2. táblázat. Kisvárd Hivatásos Tűzoltó parancsnokság működési területén található települések. A csillaggal megjelölt települések huszonöt perc mentő tűzvédelmi lefedettségen kívül esnek. (saját)

Település	Működési terület	km	idő	Lélekszám
Csenger	Mátészalka	33	35	4913
Csengerújfalu	Mátészalka	38	40	838
Jánd	Mátészalka	31	33	814
Lónya	Mátészalka	52	54	749
Mátyus	Mátészalka	51	53	338
Olcsva	Mátészalka	25	27	670
Pátyod	Mátészalka	28	30	641
Pórcsalama	Mátészalka	23	25	2663
Pusztadobos	Mátészalka	25	27	1334
Rohod	Mátészalka	20	22	1255
Szamosanygyalos	Mátészalka	31	33	523
Tiszaadony	Mátészalka	43	45	659
Tiszakerecseny	Mátészalka	47	49	922
Tiszaszalka	Mátészalka	38	40	871
Tiszavid	Mátészalka	39	41	476
Ura	Mátészalka	35	37	665
Vállaj	Mátészalka	23	25	933
Vásárosnamény	Mátészalka	25	27	8964

3. táblázat. Mátészalka Hivatásos Tűzoltó parancsnokság működési területén található települések. A csillaggal megjelölt települések huszonöt perc mentő tűzvédelmi lefedettségen kívül esnek. (saját)

A táblázatokból kiderül, hogy Kisvárd Hivatásos Tűzoltó Parancsnokság működési területén négy település 25 percen túl kap segítséget, az itt élő lakosság létszám összesen 4207 fő. Mátészalka működési területén 17 település 2697 fő kap hivatásos egységtől 25 percen túl segítséget.

Település	Működési terület	km	idő	Lélekszám
Önböly	Nyírbátor	23	25	475
Penészlek	Nyírbátor	24	26	1005

4. táblázat. Nyírbátor Hivatásos Tűzoltó parancsnokság működési területén található települések. A csillaggal megjelölt települések huszonöt perc mentő tűzvédelmi lefedettségen kívül esnek (saját)

Település	Működési terület	km	idő	Lélekszám
Balsa	Nyíregyháza	33	35	860
Beszterec	Nyíregyháza	27	29	1068
Buj	Nyíregyháza	20	22	2364
Érpatak	Nyíregyháza	28	30	1766
Gávavencsellő	Nyíregyháza	31	33	3686
Ibrány	Nyíregyháza	23	25	6979
Kék	Nyíregyháza	23	25	1990
Nagyhalász	Nyíregyháza	21	23	5770
Paszab	Nyíregyháza	24	26	1324
Rakamaz	Nyíregyháza	28	30	5015
Szabolcs	Nyíregyháza	35	37	432
Tímár	Nyíregyháza	30	32	1428
Tiszabercel	Nyíregyháza	25	27	1970
Tiszaeszlár	Nyíregyháza	28	30	2758
Tiszanagyfalu	Nyíregyháza	25	27	1930
Tiszarád	Nyíregyháza	24	26	603
Tiszatelek	Nyíregyháza	29	31	1527
Vasmegyer	Nyíregyháza	21	23	1710

5. táblázat. Nyíregyháza Hivatásos Tűzoltó parancsnokság működési területén található települések. A csillaggal megjelölt települések huszonöt perc mentő tűzvédelmi lefedettségen kívül esnek (saját)

település	Működési terület	km	idő	Lélekszám
Demecser	Baktalórántháza KÖ (Nyírbátor HTP)	22	29	4440

6. táblázat. Baktalórántháza Hivatásos Katasztrófavédelmi őrs működési területén található település. A csillaggal megjelölt település huszonöt perc mentő tűzvédelmi lefedettségen kívül esik (saját)

Nyírbátor működési területén két település közel 1500 fő. Nyíregyháza működési területén 15 település 33336 fő esik 25 perces lefedettségen kívül. Baktalórántháza esetében egy település van 25 perces lefedettségen kívül.

település	Működési terület	km	idő	Lélekszám
Benk	Kisvárdai HTP (Záhony KÖ)	21	23	2018

7. táblázat. Záhony Hivatásos Katasztrófavédelmi őrs működési területén található település (saját)

település	Működési terület	km	idő	Lélekszám
*Beregdaróc	Fehérgyarmat KÖ (Mátészalka HTP)	26	28	791
Beregsurány	Fehérgyarmat KÖ (Mátészalka HTP)	20	22	640
*Botpalád	Fehérgyarmat KÖ (Mátészalka HTP)	28	30	578
*Csaroda	Fehérgyarmat KÖ (Mátészalka HTP)	25	27	627
*Császló	Fehérgyarmat KÖ (Mátészalka HTP)	23	25	391
Csegöld	Fehérgyarmat KÖ (Mátészalka HTP)	20	20	625
*Csengersima	Fehérgyarmat KÖ (Mátészalka HTP)	24	26	658
*Gacsály	Fehérgyarmat KÖ (Mátészalka HTP)	24	26	899
*Garbolc	Fehérgyarmat KÖ (Mátészalka HTP)	33	35	148
*Gelénes	Fehérgyarmat KÖ (Mátészalka HTP)	30	32	545
*Kishódos	Fehérgyarmat KÖ (Mátészalka HTP)	37	39	98
*Kispalád	Fehérgyarmat KÖ (Mátészalka HTP)	31	33	548
*Komlódótfalu	Fehérgyarmat KÖ (Mátészalka HTP)	28	30	113
*Magosliget	Fehérgyarmat KÖ (Mátészalka HTP)	35	37	243
*Méhtelek	Fehérgyarmat KÖ (Mátészalka HTP)	32	34	721
*Mílotá	Fehérgyarmat KÖ (Mátészalka HTP)	30	32	849
*Nagyhódos	Fehérgyarmat KÖ (Mátészalka HTP)	35	37	115
*Rozsály	Fehérgyarmat KÖ (Mátészalka HTP)	27	29	782
Sonkád	Fehérgyarmat KÖ (Mátészalka HTP)	21	23	716
*Szamosbecs	Fehérgyarmat KÖ (Mátészalka HTP)	25	27	362
*Tákos	Fehérgyarmat KÖ (Mátészalka HTP)	26	28	2170
*Tiszabecs	Fehérgyarmat KÖ (Mátészalka HTP)	28	30	1007
*Tiszacsécse	Fehérgyarmat KÖ (Mátészalka HTP)	28	30	237
*Tiszakóród	Fehérgyarmat KÖ (Mátészalka HTP)	25	27	779
*Tisztaberek	Fehérgyarmat KÖ (Mátészalka HTP)	24	26	623
Túncse	Fehérgyarmat KÖ (Mátészalka HTP)	21	23	635
*Uzska	Fehérgyarmat KÖ (Mátészalka HTP)	32	34	356
*Vámosatya	Fehérgyarmat KÖ (Mátészalka HTP)	33	35	565
*Zajta	Fehérgyarmat KÖ (Mátészalka HTP)	29	31	413

8. táblázat. Fehérgyarmat Hivatásos Katasztrófavédelmi őrök működési területén található település. A csillaggal megjelölt település huszonöt perc mentő tűzvédelmi lefedettségen kívül esnek. (saját)

Fehérgyarmat működési területén 24 település 12618 főt érint a lefedettségi hiányosság. Záhony katasztrófavédelmi tűzoltó őrök területén nincs 25 percen túli lefedetlen település. A mentő-tűzvédelem az integrált katasztrófavédelem szerves eleme. Életmentés, tűzoltás, árbelvízvédelem ellen személyi és technikai felszereltsége a hivatásos, önkormányzati és önkéntes tűzoltóságoknak van ma Magyarországon a leggyorsabb reakálási képességgel. Ezt a státuszt nem is célszerű feladni. Minden magyar állampolgár elvárja, hogy egyforma segítséget kapjon az ország bármely pontján. Kutatásom által bemutatott 3. ábrán és az alatta kigyűjtött táblázatokban jól látható, hogy, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a 229 települést tekintve 167 településen biztosított a 20 percen belüli mentő tűzvédelem. A hivatásos katasztrófavédelmi őrök program létrehozásával 62 településen az összes települések 27%-án 78298 fő, a lakosság összességét figyelembe véve 14% van a mentő tűzvédelem 25 percen túl biztosítva hivatásos tűzoltó egységgel.

A 2. ábra más lefedettségi képet mutat. Kutatásom során említést kell tenni, hogy ma Magyarországon működnek így a megyében is önkormányzati tűzoltó parancsnokságok. Jelenleg hat hivatásos önkormányzati tűzoltó parancsnokság: Ibrány, Újfehértó, Szakoly, Vásárosnamény, Tiszavasvári, Csenger önkormányzati tűzoltóságok működik a megyében. Az önkormányzati tűzoltó parancsnokságoknak elsődleges műveleti körzetük van: nyolc perces riasztási idővel kell a mentő tűzvédelmet biztosítaniuk. A bajban önálló beavatkozásra

képesek tűz és káresetnél fél vagy egy teljes rajjal egyaránt képesek beavatkozásra. A kell szót azért használtam, mert ezek a parancsnokságok törvényi keretek között vállalták műveleti körzetükben a kárelhárítást. A forrást számukra jelenleg az önkormányzatok és az állam adja az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság útján, szigorú havi elszámolási kötelezettséggel. Az önkormányzati tűzoltóságok támogatása egyébként differenciált, vagyis minél fehérebb folton található a tűzoltóság, annál nagyobb forrást biztosítanak működéséhez.

2. ábra. Szabolcs Szatmár Bereg Megye tűzvédelmi lefedettsége Önkormányzati tűzoltóságokkal (saját)

Mai hatályos jogszabályok szerint az önkormányzati tűzoltóságok hivatásos tűzoltó parancsnokságok működési területén belül elsődleges műveleti területükön avatkoznak be, akár önállóan is. A riasztást a megyei ügyeletről kapja és az önkormányzati tűzoltóságok is tervezve vannak a megyei műveletirányításnál, nyolc perces riasztási idővel számolva. A kiérkező önkormányzati tűzoltó parancsnokság tűzoltás vezetője kiérkezés után a káresetek helyszínén kérhet további segítséget a megyei ügyeletről keresztül. A katasztrófavédelem által pajzs rendszernek hívott jelzészfelvétel során automatikusan meghatározza, hogy az adott településre milyen egységek vonulnak biztosítani a mentő, tűzvédelmet, szem előtt tartva a költséghatékonyságot. A káresethez kiérkező első hivatásos egység az új katasztrófavédelmi rendszerben át kell vegye az irányítást az önkéntes tűzoltó parancsnokságtól.

Amennyiben a második térképet megfigyeljük, már teljesen más képet mutat a tűzvédelmi lefedettség még akkor is, ha nyolc perc a riasztási idő az önkormányzati tűzoltóságoknak. A Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság tájékoztatása szerint a megyében működő önkormányzati tűzoltó parancsnokságok 2012-ben az ellenőrzések során minden esetben tartották a hivatásos tűzoltó parancsnokságok riasztási normaidejét, parancsnokságonként eltérően fél, vagy teljes rajjal. Amennyiben az önkormányzati tűzoltóságokat figyelembe vesszük a mentő tűzvédelem lefedtségében akkor a megyében nincs olyan település, mely 25 percen kívül kapna tűzoltói segítséget.

3.ÖSSZEGZÉS

2012. január 1.-től Magyarországon a mentő tűzvédelem állami feladat, így a mentő tűzvédelem, mint közbiztonság a rendvédelmi szervek eleme lett. Beágyazottsága bizonyítja, hogy a társ rendvédelmi szervek a nemes feladatot teljes mértékben elismerik. Minden állampolgár elvárja, hogy azonnal segítséget nyújtsunk és cserébe az erkölcsi támogatást kapjuk.

Megállapítható, hogy az önkormányzati intézményrendszerben nem teljesen ágyazódott be a tűzoltóság feladatköre. Máshoz nem hasonlítható szakmaisága miatt valamikor az önkormányzati képviselőtestületekkel más-más döntéseket hoztak, mint egyéb önkormányzati intézményekről. Többek között ez hívta életre az egységes állami rendvédelmi feladatok közé a tűzoltóságot, ezen belül a mentő tűzvédelem ismét állami szerepvállalását. Tűzoltóság államosítása után az állampolgárok továbbra is elvárják az egyenlő esélyt tűzoltáskor, műszaki mentéskor, ár- belvízvédelemnél és a katasztrófhelyzetekben.

Kutatásom során megállapítottam, hogy a megyében pozitív az elmozdulása a „fehér foltok” felszámolásában. A tűzoltó őrprogram nagyban hozzájárul a lefedettség javításában, de még mindig nem elegendő az állampolgárok egyenlőségéhez a mentő tűzvédelem területén.

Az önkormányzati tűzoltó parancsnokságok nagymértékben hozzájárulnak a megye tűzvédelméhez. Figyelemre méltó, hogy technikai felszereltségük helyenként jobb, vagy közel azonos az állami tűzoltóságok ellátottságával. Képesítésük már alacsonyabb szinten van, mint a hivatásos tűzoltóké, mely abból adódik, hogy az önkormányzati tűzoltók forrásuk jelentős részét fenntartásra, felülvizsgálatra és bérre költik. Képzésekre-, gyakorlatra csak a kötelező minimális szintet teljesítik.

Ez abból fakad, hogy jövőjük bizonytalan. 2013-tól létrehozott járási rendszer kialakításánál az önkormányzatok kevesebb forrásból és szigorúan célzott költségvetésből gazdálkodnak. A tűzvédelem pedig állami feladat lett. Következésképpen a megyében található hat önkormányzati tűzoltóság fenntartása közvetlen veszélybe került. Ma megmondhatatlan hogy melyik önkormányzat fogja az állammal közösen fenntartani az önkormányzati tűzoltóságokat.

Ebből az elgondolásból kiindulva további vizsgálatot igényel, hogy ténylegesen melyik önkormányzati tűzoltóságot lenne szívesen őrprogram keretében állami irányítás alá vonni. Ezek a tűzoltóságok eszközparkjai épületei helyben maradnának, és ugyanúgy biztosítanának állami irányítás alatt a mentő tűzvédelmet. Így az önkormányzatok által beinvestált forrás sem veszne el, valamint a jól képzett helyismerettel rendelkező tűzoltók hivatásos állományúak lehetnének, emellett életpályát adhatna az ott élő, jelenleg bizonytalanságban dolgozó fiatal tűzoltóknak. Ez a stratégia már nem csak elsődleges műveleti körzetről szólna, hanem a hivatásos őr nagyobb terület tűzvédelmét is biztosítani tudná, vagy segítségnyújtás tekintetében távolabb is tervezhető lenne. Természetesen ez a gazdaság fellendülésén is múlik.

A tűzvédelemi lefedettség javításának reális lehetősége az önkéntes tűzoltóság életre hívása lenne. A megyében valamikor virágzott az önkéntes tűzoltóságok. A rendszerváltás után és az önkormányzati tűzoltóságok kialakulása miatt elkezdett hanyatlani az önkéntesek hivatástudata. De ebben más tényezők is közrejátszottak: a köztisztviselők tűzoltóságok megalakulása, fiatalok elvándorlása a településről. A tűzoltószövetség megyei szinten évente egyszer szervezett egy tűzoltóversenyt és évente összegyűjtötte a pályázatokat, az elnyert pénzekből képzéseket szerveztek. Természetesen található ellenpélda is a megyében; de ahol a település lakossága polgármester és a parancsnok egy célért küzd, ott van eszköz, képzettség és önkéntes segítség.

Ma a helyi közösségeknek is fel kell ismerni a társadalmi felelősség fogalmát tűzvédelem területén, illetve nem csak állami feladatként kell tekinteni a segítségnyújtásra.

Az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság elgondolásai is ebbe az irányba mutatnak. Szükséges a műveletirányítási rendszert kiterjeszteni és fejleszteni az önkéntes tűzoltóságok felé. Az önkéntes tűzoltóságok közül is fel kell mérni objektíven, hogy melyik településen szükséges az önkéntes tűzoltóságot úgy felfejleszteni, hogy önállóan is be tudjon avatkozni. Melyik önkéntes egyesület az, amelyik a hagyományőrzés miatt érdemes támogatással fenntartani. Összességében az önkéntes tűzoltóság egy közösségnevelő hatást is gyakorol az ott élőkre, valamint hozzájárul a fiatalok megbecsüléséhez.

Ma az ország vezetésének egyszerre kell megküzdeni a lefedettség biztosításának csökkentésével, az őrprogram fejlesztésével, az önkéntes tűzoltóság fellendítésével, a mentő tűzvédelem technikai és személyi fejlesztésével.

Elgondolásom szerint a fentiek sorrendiségét nem kell felcserélni, mert elsődleges államilag biztosítani a tűzvédelemi lefedettséget. Önkormányzati tűzoltóságot - ha szükséges - őrssé kell átalakítani, valamint fontos, hogy az önkéntesség üzenete se vesszen el a magyar társadalomban. Nem utolsósorban megfelelő lefedettséghez megfelelő technika szükséges és folyamatos képzés. Ezekből az elgondolásokból kiindulva lehet a mentő tűzvédelmi lefedettség hatékonyságát növelni, mely közép és hosszú távon nagymértékű javulást eredményez - eredményezhet.

Felhasznált irodalom

- [1] Priskin Győző: Előterjesztés Tét város önkormányzati képviselő-testületének 2011.12.21-én megtartandó ülésére
- [2] http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=szervezet_hirek&hirid=906
- [3] Toldi Péter: Katasztrófavédelmi őrök helye és szerepe a tűzvédelmi rendszerben. In: Katasztrófavédelem, 2012. május
- [4] Komjáthy László: Magyarország tűzvédelmi helyzete az EU tagság függvényében, tekintettel a közigazgatási reform és a tűzvédelmi képzés helyzetére. Doktori értekezés 44. oldal, 2005.

A cikk a TÁMOP-4.2.1.B-11/2/KMR-0001 Kritikus infrastruktúra védelmi kutatások projekt támogatásával készült.